

Barns delaktighet

Ett verktyg i stöd och behandling

Björn Tingberg
leg sjuksköterska, leg psykoterapeut
studierektor, med dr.

Barnets bästa

Vad som är barnets bästa går inte alltid att ge ett enkelt och entydigt svar på. Därför behöver utredare och beslutsfattare undersöka eller pröva den aktuella åtgärden och dess konsekvenser för barnet eller barnen i fråga.

(Barnombudsmannen, 2017)

Barns bästa

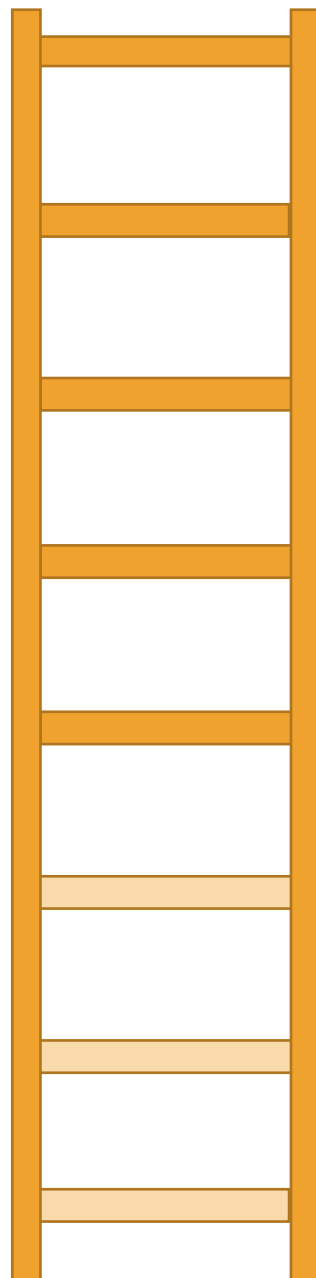
Delaktighet

- "Asymmetrisk ömsesidighet"- att barn vill dela information och få respekt för sina åsikter, men att vuxna tar svåra beslut
- Barn som är rädda för, eller ogillar, en förälder är mer benägna att insistera på självständigt val
- Barn föredrar samarbeta med professionella som är snälla, tillitsfulla och respektfulla – men känner sig ofta osäkra på vem de talat med

Harts stege om barns delaktighet (1992)

Grad av delaktighet

Skenbar delaktighet



8. Beslutfattande initierat av barn, delat med vuxna. Barn tar initiativ och får vuxna med sig. Beslut tas tillsammans med vuxna.

7. Initierat och styrt av barn. Barn tar initiativ och fattar beslut

6. Beslutfattandet initierat av vuxna, delat med barn. Vuxna har initierat situationen. Barn deltar i beslutet

5. Konsulterad och informerad. Vuxna tar beslut, barn informeras om vad som saken gäller och ges utrymme att yttra sig

4. Anvisad, men informerad. Barn är informerade om vad saken gäller

3. Symbol. Barns närvaro symboliserar något vuxna vill, de kan inte påverka

2. Dekoration. Barn fungerar som dekoration i ett syfte

1. Manipulation. Barn deltar utan att känna till sammanhanget



Delaktighet

- Barn vill ofta framföra sin synpunkter – Budskap från barn: fråga oss, lyssna på oss!
- Barns och vuxnas upplevelser och uppgifter om svåra påfrestningar och exempelvis våld överensstämmer inte alltid



Att prata

Det kan vara svårt att prata om övergrepp då barnen inte alltid förstått att de varit med om övergrepp (Tingberg & Magnusson, 2009)

Att inte ställa direkta frågor är att överlämna ansvaret att benämna våldet och övergreppen till barnet (Eriksson & Näsman, 2011; Almqvist et al, 2019)



Hinder för barn att berätta

Rädsla för konsekvenser, för sig själv
och för andra

Rädsla hur vuxna ska reagera

Inte bli trodd/bekräftad

Skuld och skam – lyssna först innan
vi avlastar skuld

Tabubelagda ämnen

Minnena kan upplevas överkliga

Bristande förståelse och kunskap

Ingen som frågar

Ord

Begripligt språk för barnet

Använda olika ord

Vissa ord behöver diskuteras betydelsen av

Ibland behövs hjälpmedel

Samtalet

- Är samtalet konfliktfyllt eller svårt för barnet?
- Är innehållet svårt för mig?
- Finns det konsekvenser för barnet av samtalet?
- Finns det konsekvenser för mig av samtalet?

Möjligheter till reparation finns även när vi...

- Missar barnets inre känslor, behov, smärta
- Smittas av negativa känslor = t ex ilska, avvisande
- Svårigheter att reglera oss själva
- Fastnar i våra värderingar, egen uppväxt, traditioner, förutfattade meningar



Ingredienser i stödjande relationer

Positiva band

Ömsesidighet

Lagom utmaning

Sund maktbalans

(Li & Julian, 2012)

Hur skapa och stärka relationer till barn?

- Se och möta behov
- Vuxna som initiativtagare. Bjud in, bjud in, bjud in!
- Uppmärksamma barnets "inbjudningar" till kontakt
- Tilltro till barnets förmåga och möjlighet att bidra – Du kan! Du behövs!
- Visa omsorg – Du är värdefull!
- Rutiner som inkluderar
- Rytmer, lek & rörelse



Modell för samtal

Förbered

Introducera temat

Utforska barnets
upplevelser

Lyssna och validera

Avsluta och berätta om
vad ska hända nu

Tips: snakkemedbarn.no

Ill: Moa Hoff



Vad underlättar för barn att berätta

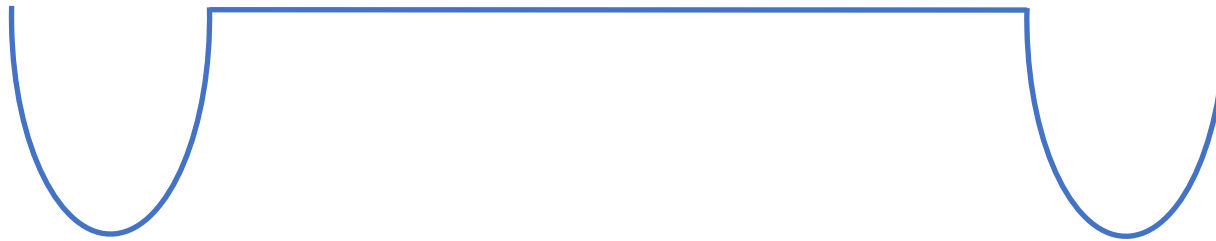
- Tid och tillit
- Vuxna som tar initiativet
- Ha ett syfte – måste vara bättre att berätta än att inte berätta
- Barnet behöver uppleva att det har tillåtelse att prata
- Vuxna som vågar se, vågar fråga och lyssnar



Fritt berättande och förtydligande

Utforska - en väg med två diken

Vägen - hålla fokus med lyhördhet



Undvika

Pressa

Öppna frågor och uppmanande/beskrivande form

- Uppmuntra till en fri och spontan berättelse (inte ja/nej)
- Berätta...
- Vad hände...
- Uppmanande form:
Barnet: "Jag låg i min säng igår kväll och hörde mamma och pappa bråka."
Vuxen: "Ok. Berätta mer om vad som händer när mamma och pappa bråkar. "



Målsättning för stödinsatser till barn

Stärka barnets upplevelse av:

Skydd

Bekräftelse

Begriplighet

Mening

Delaktighet

Öppen kommunikation

Hopp

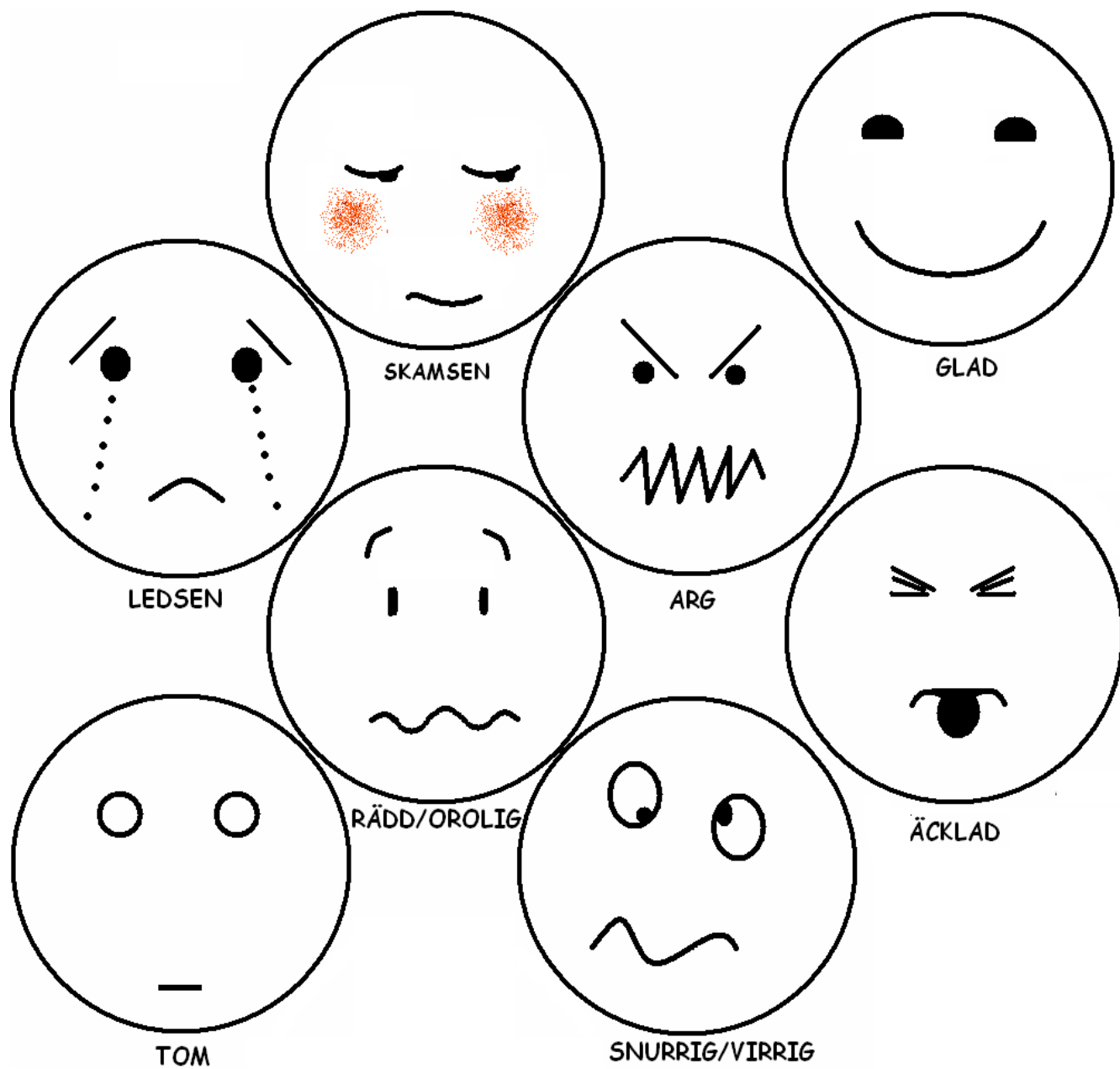
Barnets ska använda sin kraft till att
utvecklas, lära och leka

Tre frågor

1. Vad är det för svårigheter och problem du har just nu?
2. Hur har problemen uppstått? Hur har det blivit så här?
3. Vad tror du skulle kunna hjälpa dig bäst med de svårigheter och problem som du har beskrivit?

Material för regleringsstöd och kommunikation





Ericastiftelsen

Behandling, utbildning och forskning